

KOMUNIKAT 1.

VII ZJAZD PEDAGOGÓW SPOŁECZNYCH

PEDAGOGIKA SPOŁECZNA W CZASIE NIEPEWNOŚCI. AKTUALNE WYZWANIA I DZIAŁANIA

(01–03 czerwca 2026, Lipowy Most, Uniwersytet w Białymstoku)

Pedagogika społeczna w Polsce, wyrastając z praktyki, zawsze była głęboko zakorzeniona w realnym świecie społecznym. Jej zasadniczym celem niezmiennie pozostaje budowanie lepszej codzienności i przyszłości. W obliczu przełomów historycznych, politycznych i społecznych niezmiennie realizowała swoją misję — służbę społeczną i zaangażowanie w sprawy człowieka. Jej misja — przekształcanie środowiska przez tworzenie możliwości zmiany — stanowiła istotny element refleksji reprezentowanych m.in. podczas kolejnych Zjazdów Pedagogów Społecznych w latach 1937, 1947, 1957, 1981, 2013, 2018 (szerzej: Smolińska-Theiss, 2015)¹. Świadectwem rozwoju dyscypliny w XXI wieku był V Zjazd Pedagogów Społecznych (Jachranka, 2013), obradujący pod hasłem Zagrożenia człowieka i idei sprawiedliwości społecznej. Dyskusje naukowe, koncentrowały się na kwestiach tożsamości pedagogiki społecznej jako subdyscypliny akademickiej, jej krytycznego charakteru i przede wszystkim — społecznej służby przy zachowaniu naukowego charakteru. Postawę zaangażowania kontynuowali uczestnicy kolejnego, VI Zjazdu Pedagogów Społecznych (UAM, Poznań, 2018), obradującego pod hasłem *Pedagogika społeczna – pedagogika społecznie zaangażowana. Wokół inicjatyw i ruchów społecznych*. Wyraziliśmy wówczas, że siłą dyscypliny pozostaje zaangażowanie w realne procesy życia społecznego, a także poszukiwanie form współdziałania między teorią a praktyką.

Po niemal stu latach od pierwszego Zjazdu, siłą pedagogiki społecznej pozostaje jej aktualność, elastyczność i otwartość na nowe praktyki społeczne. Przedmiot badań dyscypliny nieustannie się poszerza, co wynika z potrzeby dostrzegania współczesnych zjawisk społecznych oraz z uwzględniania intra i interdyscyplinarnego dorobku koncepcyjno-

¹ B. Smolińska-Theiss (2015), Pedagogika społeczna w Polsce z perspektywy zjazdów pedagogicznych. *Pedagogika Społeczna*, nr 2 (56).

-metodologicznego. Wyznacza problematykę kolejnego, VII Zjazdu Pedagogów Społecznych, organizowany przez Uniwersytet w Białymstoku (01–03 czerwca 2026 r.) pod hasłem ***Pedagogika społeczna w czasie niepewności. Aktualne wyzwania i działania***. Inspiracją do podjęcia tej tematyki jest współczesny kontekst społeczny — czas gwałtownych i niespotykanych dotąd na taką skalę doświadczeń globalnych i regionalnych. Pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie czy dynamiczny rozwój sztucznej inteligencji stanowią najbardziej wyraziste z nich. Jednocześnie obserwujemy zjawiska, które jeszcze niedawno wydawały się niemożliwe lub społecznie nieakceptowalne: brak sprzeciwu wobec krzywdzącego języka (mowa nienawiści i pogardy), rosnącą obojętność na cierpienie drugiego człowieka, rosnący wskaźnik postaw negatywnych i ambiwalentnych wobec różnorodności. Równocześnie dokonuje się przejście od *homo sapiens* do *homo digitalis*, co pociąga za sobą głębokie zmiany w sposobach zachowania, komunikacji i budowania relacji społecznych. Coraz częściej mamy do czynienia z iluzją bycia razem — zjawiskiem, które prowadzi do alienacji, samotności oraz tworzenia emocjonalnych więzi z wytworami technologii cyfrowej.

Dynamika i zmienność współczesnego świata generują poczucie niepewności, kruchości codziennej egzystencji oraz przyszłości. Rosnące poczucie złożoności i nieprzewidywalności a także malejąca kontrola człowieka nad własnym życiem, prowadzą do osłabienia sprawczości i zaradności. Nowe praktyki społeczne, a także nadawane im znaczenia oraz konsekwencje stają się kluczowym wyzwaniem i zadaniem dla pedagogów społecznych. Pedagogika społeczna, odwołując się do swoich tradycji humanistycznych i emancypacyjnych, może odegrać istotną rolę w przywracaniu społecznego sensu współdziałania, w kształtowaniu solidarności, w poszukiwaniu nowego języka wspólnotowości.

W obliczu niepewności, fragmentaryzacji i kryzysów — zarówno globalnych, jak i lokalnych — szczególnego znaczenia nabiera refleksja nad kondycją człowieka, wspólnot i instytucji oraz nad rolą pedagogiki społecznej w budowaniu podmiotowości i dobra wspólnego. Proponowany układ bloków tematycznych odzwierciedla te wyzwania i dąży do zintegrowania różnorodnych perspektyw badawczych, praktycznych i aksjologicznych. Proponujemy dyskusję wokół zaproponowanych obszarów tematycznych:

- I. Człowiek i wspólnota w czasie niepewności,
- II. Podmiotowość, aktywność obywatelska, sprawczość,
- III. Dobrostan, różnorodność, wrażliwość społeczna,
- IV. Badania zaangażowane społecznie – założenia oraz praktyka,
- V. Pedagogika społeczna aktualnie i w przyszłości.

I. Człowiek i wspólnota w czasie niepewności

Zakres: Praktyki społeczne w czasie niepewności. Relacje społeczne, rodzina, grupy i wspólnoty w zmieniającym się świecie. Więzy i role społeczne między indywidualizmem a wspólnotowością. Relacyjność, zaufanie i tożsamość w warunkach niepewności.

Słowa kluczowe: czas niepewności, przemiany społeczne, praktyki społeczne, relacje, rodzina, grupa, wspólnota, kapitał relacyjny, tożsamość, bezpieczeństwo.

II. Podmiotowość, aktywność obywatelska, sprawczość

Zakres: Podmiotowość indywidualna i zbiorowa, sprawczość społeczna, aktywizm obywatelski, zaangażowanie i solidarność. Wymiary społeczeństwa obywatelskiego i nowe formy uczestnictwa (także cyfrowego).

Słowa kluczowe: empowerment, aktywizm, uczestnictwo, społeczeństwo obywatelskie, zaangażowanie, sprawiedliwość społeczna

III. Dobrostan, różnorodność i wrażliwość społeczna

Zakres: Dobrostan indywidualny i społeczny w kontekście zróżnicowania kulturowego, społecznego, zdrowotnego. Relacje między dobrostanem a nierównością, traumą, bezpieczeństwem i wyłączeniem społecznym. Edukacyjne i środowiskowe strategie wzmacniania dobrostanu.

Słowa kluczowe: dobrostan, trauma, różnorodność, włączenie, bezpieczeństwo, edukacja wrażliwa społecznie

IV. Badania zaangażowane społecznie — założenia oraz praktyka

Zakres: Nowe podejścia metodologiczne uwzględniające zaangażowanie społeczne, założenia teoretyczno-aksjologiczne badań zaangażowanych, rodzaje badań społecznie zaangażowanych, przykłady realizacji, dylematy etyczne, źródła barier i ograniczeń, kryteria oceny.

Słowa kluczowe: badania partycypacyjne, badania w działaniu, sprawiedliwość epistemiczna, współtworzenie wiedzy przez grupy i środowiska społeczne, integracja wiedzy eksperckiej i potocznej, etyka badań, metodologiczne podejścia indygeniczne, postkolonialna optyka badań

V. Pedagogika społeczna dziś i jutro

Zakres: Udział pedagogiki społecznej w analizie i współkształtowaniu rzeczywistości społecznej. Odpowiedzialność społeczna nauki, zaangażowanie pedagogów w działania środowiskowe, strategie rozwoju dyscypliny wobec przyszłych wyzwań.

Słowa kluczowe: przyszłość pedagogiki społecznej, pedagog społeczny, innowacje społeczne, projektowanie uniwersalne, edukacja włączająca, etyka i odpowiedzialność.

Serdecznie zapraszamy Państwa do udziału w Zjeździe.

Szczegółowe informacje organizacyjne, w tym dotyczące płatności oraz formuły zgłoszenia, zostaną przesłane w Komunikacie 2.